

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2014 m. vasario 5 d.
(OR. en)

6113/14
ADD 4

JAI 61
GENVAL 6

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinio sekretoriaus, kurio vardu pasirašo direktorius Jordi AYET PUIGARNAU
gavimo data:	2014 m. vasario 3 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generaliniam sekretoriui Uwe CORSEPIUSUI
Komisijos dok. Nr.:	COM(2014) 38 final Annex 4
Dalykas:	PRIEDAS „DANIJA“ prie ES kovos su korupcija ataskaitos

Delegacijoms pridedamas Komisijos dokumentas COM(2014) 38 final Annex 4.

Pridedama: COM(2014) 38 final Annex 4

Bruselis, 2014 02 03
COM(2014) 38 final

ANNEX 4

PRIEDAS

„DANIJA“

prie

ES kovos su korupcija ataskaitos

DANIJA

1. IŽANGA. PAGRINDINIAI ASPEKTAI IR TENDENCIJOS

Kovos su korupcija sistema

Strateginis požiūris. Danijoje gerai išvystyta kovai su korupcija skirta teisės aktų, teisėsaugos ir teisminių institucijų sistema, nors ji ir neturi nacionalinės kovos su korupcija strategijos¹. Atlikta nedaug tyrimų ir statistinių duomenų analizių siekiant išnagrinėti korupcijos pobūdį ir mastą Danijoje². Užsienio reikalų ministerijai priklausanti Danijos tarptautinio vystymosi agentūra („Danida“) nustatė pranešimo apie korupciją tvarką, rengė sąžiningumo mokymus ir vykdė korupcijos rizikos valdymą³.

Teisinė sistema. Danijos baudžiamosios teisės aktai apima visų rūšių korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas, įtrauktas į Europos Tarybos Baudžiamosios teisės konvenciją dėl korupcijos⁴ ir jos papildomą protokolą⁵, išskyrus prekybą poveikiu⁶. 2013 m. Parlamentas priėmė teisės aktų pakeitimus, kuriais siekiama sustiprinti prevenciją, tyrimą ir baudžiamąjį persekiojimą su ekonominiiais nusikaltimais susijusiose bylose. Didžiausia bausmė už aktyvų kyšininkavimą viešajame sektoriuje padidėjo nuo trejų iki šešerių metų. Didžiausia bausmė už kyšininkavimą privačiajame sektoriuje ir arbitrų papirkinėjimą padidėjo nuo vieno metų ir šešių mėnesių iki ketverių metų⁷. Galimybė susipažinti su informacija reglamentuojama teisėje ir kiekvienas gali susipažinti su bet kurios viešojo administravimo įstaigos dokumentais⁸. 2013 m. pradžioje vienam Parlamento komitetui pateiktas teisės akto dėl galimybės susipažinti su viešojo administravimo įstaigų informacija projektas⁹. Dėl naujų teisės aktų viešojo administravimo sistema turėtų tapti atviresnė, o susipažinti su dokumentais turėtų būti lengviau¹⁰. Per viešas konsultacijas buvo išreikštas susirūpinimas, kad kai kuriomis naujų teisės aktų nuostatomis būtų apribotos galimybės visuomenei susipažinti su informacija teisėkūros proceso metu¹¹. Danijos parlamentas įstatymą priėmė 2013 m. birželio mėn. Danija neįgyvendino Europos Tarybos valstybių prieš korupciją grupės (GRECO) rekomendacijų, kuriomis siekiama pagerinti Danijos politinių partijų, atskirų kandidatų ir rinkiminių kampanijų finansavimo reglamentavimą.

-
- 1 Valstybių prieš korupciją grupės (GRECO) antrojo vertinimo etapo ataskaita (2005 m.), p. 15. Žr. [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round2/GrecoEval2\(2004\)6_Denmark_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round2/GrecoEval2(2004)6_Denmark_EN.pdf).
 - 2 Danijos statistiniai duomenys, 2011 m. *Kriminalitet*. Žr. <http://www.dst.dk/pukora/epub/upload/17949/krim.pdf>, ir „Transparency International“ Danijos skyrius, Nacionalinės sąžiningumo sistemos Danijoje tyrimas (2012 m.) Žr. http://www.transparency.org/whatwedo/nisarticle/denmark_2012.
 - 3 GRECO trečiojo vertinimo etapo ataskaita. Danijos atitikties reikalavimams ataskaita. 2013 m. kovo mėn., p. 47. Žr. <http://www.oecd.org/daf/anti-bribery/Denmarkphase3reportEN.pdf>.
 - 4 Europos Tarybos Baudžiamosios teisės konvencija dėl korupcijos (ETS Nr. 173).
 - 5 Europos Tarybos Baudžiamosios teisės konvencijos dėl korupcijos protokolas (ETS Nr. 191).
 - 6 Danija taip pat padarė išlygą dėl šios konvencijos 17 straipsnio (jurisdikcija). GRECO trečiojo vertinimo etapo ataskaita. Danijos atitikties reikalavimams ataskaita (2011 m.), p. 6. Žr. [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoRC3\(2011\)8_Denmark_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoRC3(2011)8_Denmark_EN.pdf).
 - 7 <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=152268>.
 - 8 Danijos įstatymu dėl galimybės susipažinti su viešojo administravimo dokumentais ir Danijos viešojo administravimo įstatymu reglamentuojama galimybė bendrai susipažinti su administracine informacija. GRECO antrasis vertinimo etapas, 2005 m., p. 8. Žr. [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round2/GrecoEval2\(2004\)6_Denmark_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round2/GrecoEval2(2004)6_Denmark_EN.pdf).
 - 9 Teisingumo ministerija, 2013 m. *L 144 Forslag til lov om offentlighed i forvaltningen*, žr. <http://www.ft.dk/samling/20121/lovforslag/L144/index.htm#dok>.
 - 10 Įstatymas parengtas remiantis specialiai paskirtos komisijos, vadovaujamos buvusio ombudsmeno Hanso Gammeltoft-Hanseno, pateiktomis rekomendacijomis. Hans Gammeltoft-Hansen. 2009 m. *26 fremskridt – 5 tilbageskridt*. Žr. <http://www.aabenhedstinget.dk/26-fremskridt-5-tilbageskridt/>.
 - 11 ESBO atstovei žiniasklaidos laisvės klausimais susirūpinimą kėlė pasiūlytas Danijos visuomenės informavimo įstatymas. Stokholmas, 2013 m. gegužės 23 d. ESBO atstovė žiniasklaidos laisvės klausimais Dunja Mijatovi. Žr. <http://www.osce.org/fom/101841>.
Be to, surinkta 86 000 parašų prieš įstatymą.

Institucinė sistema. Pagrindinė už korupcijos tyrimą atsakinga institucija yra Prokuratūra sunkiems ekonominiams ir tarptautiniams nusikaltimams tirti, kurios įvairių sričių specialistų grupę sudaro prokurorai ir tyrėjai. Laikoma, kad Danijos valstybės tarnyboje sąžiningumo lygis aukštas¹². Kadangi Danija tradiciškai pasižymi aukštais etikos standartais ir viešųjų procesų skaidrumu, viešojo administravimo sektoriuje yra labai nedaug oficialių taisyklių, kuriomis reglamentuojamas sąžiningumas ir kova su korupcija¹³. Danijos valstybės tarnautojų elgesio kodeksas galioja nuo 2007 m.¹⁴. Kodekse aprašyti praktiniai atvejų, galinčių kilti viešojo administravimo įstaigose, aspektai, įskaitant pagrindines vertybes ir principus, saviraiškos laisvę, konfidencialumo pareigą, nešališkumą ir dovanų priėmimą¹⁵. Kodeksas išplatintas viešojo sektoriaus įstaigose ir buvo vykdoma informavimo veikla, siekiant padidinti informuotumą apie kodeksą. 2007 m. Teisingumo ministerija išleido brošiūrą „Kaip išvengti korupcijos“. Brošiūroje pateikta Danijos kovos su korupcija įstatymų pavyzdžių ir informacijos, kaip juos aiškinti¹⁶.

Nuomonių apklausos

Nuomonių tyrimai. Danija nuolatos priskiriama prie mažiausiai korumpuotų šalių ES. 2013 m. specialiosios „Eurobarometro“ apklausos apie korupciją duomenimis, tik 20 proc. danų mano, kad korupcija jų šalyje yra plačiai paplitusi (ES vidurkis – 76 proc.), ir tik 3 proc. danų respondentų teigė, kad asmeniškai susiduria su korupcija kasdieniame gyvenime (ES vidurkis – 26 proc.). Pagal abu šiuos rodiklius Danija užima aukščiausią vietą ES.

Korupcijos patirtis. Mažiau nei 1 proc. nurodė, kad per paskutinius 12 mėn. jų buvo paprašyta sumokėti kyšį ar iš jų to tikėtasi (ES vidurkis – 4 proc.) ir 12 proc. teigė, kad jie asmeniškai pažįsta asmenį, kuris yra paėmęs kyšį (ES vidurkis – 12 proc.)¹⁷.

Įmonių apklausos. Pagal „Eurobarometro“ apklausą, 19 proc. Danijos vadovų¹⁸ mano, kad favoritizmas ir korupcija trukdo verslo konkurencijai Danijoje (ES vidurkis – 73 proc.). Tik 4 proc. Danijos įmonių mano, kad korupcija yra problema jų įmonei vykdamt veiklą (ES vidurkis – 43 proc.)¹⁹.

Pagal 2013 m. „Eurobarometro“ atliktą įmonių apklausą apie korupciją²⁰, 14 proc. respondentų mano, kad korupcija yra plačiai paplitusi nacionalinėms valdžios institucijoms vykdamt viešuosius pirkimus, ir 20 proc. mano, kad korupcija yra plačiai paplitusi vietos valdžios institucijoms vykdamt viešuosius pirkimus (ES vidurkis – 56 ir 60 proc.). Pagal abu šiuos rodiklius Danija yra tarp geriausių ES.

Kontekstas

12 „Transparency International“ Danijos skyrius. Nacionalinės sąžiningumo sistemos Danijoje tyrimas (2012 m.). Santrauka. Žr. http://www.transparency.org/whatwedo/pub/national_integrity_system_assessment_denmark_executive_summary.

13 GRECO antrojo vertinimo etapas, 2004 m., p 10. Žr. [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round2/GrecoEval2\(2004\)6_Denmark_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round2/GrecoEval2(2004)6_Denmark_EN.pdf).

14 Kodeksą parengė Viešojo administravimo modernizavimo agentūra, bendradarbiaudama su įvairiomis ministerijomis ir viešojo sektoriaus darbdavių bei darbuotojų organizacijomis. Valstybės tarnautojų elgesio kodeksas paskelbtas <http://hr.modst.dk/Publications/2007/God%20adfaerd%20i%20det%20offentlige%20-%20Juni%202007.aspx>.

15 GRECO antrojo vertinimo etapas. Danijos atitikties reikalavimams ataskaitos priedėlis. 2009 m., p 3. Žr. [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round2/GrecoRC2\(2007\)2_Add_Denmark_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round2/GrecoRC2(2007)2_Add_Denmark_EN.pdf).

16 Teisingumo ministerija, 2007 m., *Undgå corruption* http://jm.schultzboghandel.dk/upload/microsites/jm/ebooks/andre_publ/korruption/index.html.

17 2013 m. „Eurobarometro“ specialioji apklausa Nr. 397.

18 2013 m. greitoji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 374.

19 2013 m. greitoji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 374.

20 2013 m. greitoji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 374.

Privatusis sektorius. Kalbant apie teisinį pagrindą, Danija tinkamai perkėlė Pamatinį sprendimą 2003/568/TVR dėl aktyviosios korupcijos privačiame sektoriuje apibrėžties ir fiziniams ir juridiniams asmenims taikomų bausmių²¹. Dėl kyšininkavimo užsienyje EBPO kovos su kyšininkavimu darbo grupė išreiškė didelį susirūpinimą, kad imamas nepakankamai vykdymo užtikrinimo veiksnių dėl kyšininkavimo užsienyje ir kad bylos užbaigtos tinkami jų neištyrus ir neįdėjus pakankamų pastangų, kad būtų gauti įrodymai iš užsienio²². Kita vertus EBPO pagyrė Daniją, be kita ko, už pastangas didinti informuotumą ir skatinti įmonių socialinę atsakomybę.

Interesų konfliktai ir turto deklaravimas. Danijos Parlamento nariai nėra teisiškai įpareigoti atskleisti informacijos apie savo turtą ir jiems nėra taikomos jokios kitos taisyklės dėl interesų konfliktų stebėjimo. Tačiau kai kurios politinės partijos reikalauja, kad joms priklausantys parlamento nariai atskleistų informaciją apie savo turtą nesant jokio oficialaus įpareigojimo. Kontrolę vykdo Parlamento prezidiumas²³. Prezidiumas taip pat nagrinėja su parlamento nariais susijusius interesų konflikto atvejus. Be to, Danijos parlamentas parodė teigiamą pavyzdį, pradėjęs taikyti atvirumo sistemą, kad padidintų ministrų išlaidų skaidrumą. Ši sistema – tai politinių partijų susitarimas, pagal kurį ministrai skatinami deklaruoti savo mėnesio išlaidas, kelionių išlaidas, gautas dovanas ir kitą panašią svarbią informaciją²⁴. Ministrai taip pat savanoriškai atskleidžia savo asmeninius ir finansinius interesus Ministro pirmininko tarnybos interneto svetainėje²⁵.

Pranešėjai. Danija netaiko jokios visapusiškos apsaugos pranešėjams viešajame arba privačiame sektoriuje. Danijos valstybės tarnautojų elgesio kodekse²⁶ pateikiamos gairės, kada valstybės tarnautojai turi teisę laisvai atskleisti nekonfidencialią informaciją spaudai ir kitiems išorės partneriams²⁷. Danijos darbo kodekse nenumatyta jokia apsauga nuo atleidimo iš darbo privačiojo sektoriaus darbuotojams, pranešantiems apie įtariamo kyšininkavimo atvejus²⁸. 2009 m. Užimtumo ministerija paskelbė aiškinamąjį memorandumą ir rekomendacinį kodeksą, kuriuose ypač daug dėmesio skiriama privačiojo sektoriaus darbuotojų pranešimams ir žodžio laisvei²⁹. Kodeksas nėra teisiškai privalomas, todėl apie pažeidimus pranešantiems asmenims suteikia mažai teisinių priemonių³⁰. Todėl EBPO kovos su kyšininkavimu darbo grupė nustatė, kad būtina pagerinti apie pažeidimus pranešantiems viešojo ir privačiojo sektoriaus darbuotojams Danijoje

21 COM(2011) 309 galutinis, 2011 m. birželio 6 d. Antroji Pamatinio sprendimo 2003/568/TVR įgyvendinimo ataskaita, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0309:FIN:EN:PDF>.

22 EBPO trečiojo etapo kovos su kyšininkavimu konvencijos įgyvendinimo Danijoje ataskaita. 2013 m. kovo mėn., p. 5. Žr. <http://www.oecd.org/daf/anti-bribery/Denmarkphase3reportEN.pdf>.

23 „Transparency International“. Nacionalinės sąžiningumo sistemos tyrimas Danijoje (2012 m.). Žr. http://transparency.dk/wp-content/uploads/2011/12/19.1.12._elektronisk_nis_final1.pdf.

24 *Politisk aftale mellem regeringen og Dansk Folkeparti, Socialdemokratiet, Socialistisk Folkeparti og Det Radikale Venstre om en ny åbenhedsordning om ministres udgifter og aktiviteter*. Žr. http://www.stm.dk/multimedia/Politisk_aftale_om_benhedsordningen.pdf.

25 http://www.stm.dk/_a_1628.html.

26 Pagal elgesio kodeksą, darbuotojas gali arba kreiptis į profesionalios pagalbos organizaciją, arba teikti skundą Parlamento ombudsmeniui (p. 37). Valstybės tarnautojų elgesio kodeksas paskelbtas <http://hr.modst.dk/Publications/2007/God%20adfaerd%20i%20det%20offentlige%20-%20Juni%202007.aspx>.

27 Įstatymu dėl darbdavių ir samdomų darbuotojų teisinių santykių taip pat reglamentuojamas nepagrįstas atleidimas iš darbo, o jo nuostatos taikomos ir viešajam, ir privačiam sektoriui. Tačiau nuostatos neapima kitokių atsakomųjų veiksnių, kaip antai pažeminimo pareigose ir priekabiavimo. EBPO trečio etapo EBPO kovos su kyšininkavimu konvencijos įgyvendinimo Danijoje ataskaita. 2013 m. kovo mėn., p. 46. Žr. <http://www.oecd.org/daf/anti-bribery/Denmarkphase3reportEN.pdf>.

28 EBPO antrojo etapo kovos su kyšininkavimu konvencijos įgyvendinimo Danijoje ataskaita. 2006 m., p. 17. Žr. <http://www.oecd.org/daf/anti-bribery/anti-briberyconvention/36994434.pdf>.

29 http://bm.dk/da~/media/BEM/Files/Dokumenter/Beskaeftigelsesomraadet/Arbejdsret/privatansattes_vtringsfrihed.ashx

30 EBPO trečiojo etapo kovos su kyšininkavimu konvencijos įgyvendinimo Danijoje ataskaita. 2013 m. kovo mėn., p. 46. Žr. <http://www.oecd.org/daf/anti-bribery/Denmarkphase3reportEN.pdf>.

taikomą sistemą³¹. Vyriausybė neseniai sukūrė komitetą, kad išnagrinėtų poreikį pertvarkyti šią sritį³².

Lobistinės veiklos skaidrumas. Lobistinė veikla Danijoje nėra reglamentuojama. Nėra konkrečios prievolės registruoti lobistų ir valstybės tarnautojų ryšius ar apie juos pranešti. Viena Amerikos konsultacinė bendrovė 2009 m. ataskaitoje teigė, kad priėti prie Danijos reguliavimo institucijų yra daug lengviau nei kitose Europos rinkose³³. Profesionalios lobistų organizacijos Danijoje paprašė sukurti lobistų registrą. Tačiau Parlamentas neseniai atsisakė planų sukurti tokį registrą.

2. DALYKINĖS SRITYS

Politinių partijų finansavimas

Danijos politinio finansavimo nacionaliniu lygmeniu skaidrumo sistema reglamentuojama Įstatymu dėl politinių partijų sąskaitų ir Įstatymu dėl viešojo finansavimo³⁴. Šie du įstatymai pastaraisiais metais buvo pamažu iš dalies keičiami ir tobulinami siekiant padidinti politinio finansavimo skaidrumą. Pavyzdžiui, politinės partijos privalo pranešti apie didesnės nei 2 700 EUR vertės aukas, o Parlamentas viešai paskelbia partijų sąskaitas³⁵.

Nepaisant to, dabartiniai teisės aktai dėl politinių partijų finansavimo skaidrumo turi spragų. Pavyzdžiui, nėra apribojimų iš užsienio, juridinių asmenų arba anoniminių asmenų gautoms aukoms, taip pat nėra apribojimų, kokio dydžio sumas galima aukoti³⁶. Dėl to visuomenė turi mažai galimybių įvertinti galimus privačiojo finansavimo ir politinių sprendimų ryšius.

Danijos politinės partijos nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis gauna didelį viešąjį finansavimą iš valstybės. Vis dėlto kadangi politinių partijų ir atskirų partijos narių finansavimas privačiomis lėšomis yra menkai reglamentuojamas ir nėra taisyklių dėl lobistinės veiklos, turto deklaravimo ir specialių taisyklių dėl interesų konflikto, sistema gali būti pažeidžiama korupcijos³⁷.

Pasak „Transparency International“, mažas partijų finansavimo privačiomis lėšomis skaidrumas yra vienas didžiausių Danijos sąžiningų sistemos trūkumų³⁸. Neseniai atliktame Pasaulinio korupcijos barometro (angl. „Global Corruption Barometer“) tyrime Danijos respondentai nurodė, kad, jų manymu, politinės partijos Danijoje yra viena iš labiausiai korupcijos paveiktų institucijų³⁹. GRECO pateikė Danijai devynias rekomendacijas, kaip padidinti partijų finansavimo

31 EBPO trečiojo etapo kovos su kyšininkavimu konvencijos įgyvendinimo Danijoje ataskaita. 2013 m. kovo mėn. Žr.

<http://www.oecd.org/daf/anti-bribery/Denmarkphase3reportEN.pdf>.

32 <http://www.justitsministeriet.dk/nyt-og-presse/pressemeddelelser/2013/regeringen-neds%C3%A6tter-udvalg-om-offentligt-ansattes>.

33 Žr. <http://www.slideshare.net/Dianova/burson-marsteller-effective-lobbying-guide-in-europe>.

34 Šie du teisės aktai yra politinio finansavimo skaidrumo teisinis pagrindas.

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=2409>. Taip pat žr. GRECO trečiojo vertinimo etapo ataskaitą, 2009 m., p. 12. Žr. [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoEval3\(2008\)9_Denmark_Two_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoEval3(2008)9_Denmark_Two_EN.pdf)

35 GRECO trečiasis vertinimo etapas. Atitikties reikalavimams ataskaita. 2011 m., p. 7. Žr.

[http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoRC3\(2011\)8_Denmark_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoRC3(2011)8_Denmark_EN.pdf).

36 GRECO trečiojo vertinimo etapo ataskaita, 2009 m., p. 11. Žr.

[http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoEval3\(2008\)9_Denmark_Two_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoEval3(2008)9_Denmark_Two_EN.pdf)

37 „Transparency International“. Nacionalinės sąžiningumo sistemos Danijoje tyrimas (2012 m.). Santrauka. Žr.

http://www.transparency.org/whatwedo/pub/national_integrity_system_assessment_denmark_executive_summary

38 „Transparency International“. Nacionalinės profesinio sąžiningumo sistemos Danijoje tyrimas (2012 m.). Santrauka anglų kalba. Žr. http://transparency.dk/?page_id=1258.

39 Pagal „Transparency International“ 2013 m. Pasaulinio korupcijos barometro tyrimo rezultatus, 30 proc. Danijos respondentų mano, kad politinės partijos buvo paveiktos arba labai paveiktos korupcijos. Žr.

<http://www.transparency.org/gcb2013/country/?country=denmark>.

skaidrumą⁴⁰. Po diskusijų Danijos parlamente Danijos valdžios institucijos nustatė, kad nėra poreikio imtis priemonių iš dalies pakeisti esamą partijų finansavimo teisinę sistemą⁴¹. Atitikties reikalavimams ataskaitoje GRECO išreiškė nusivylimą dėl to, kad įgyvendinant jos rekomendacijas nepadaryta esminės pažangos, nors siekiant atitikties nebūtina imtis teisėkūros priemonių⁴². Pagal Vyriausybės programą „Vieninga Danija“ (angl. „A Denmark that stands together“) Vyriausybė įsteigs ekspertų komitetą, kad šis pateiktų rekomendacijas, kaip padidinti politinių partijų finansavimo skaidrumą⁴³. 2013 m. Parlamento pirmininkas inicijavo partijų finansavimo taisyklių peržiūrą. Darbas tebėra pradiniame etape, todėl GRECO dar negavo informacijos apie reformos esmę⁴⁴. Parlamente neseniai diskutuota apie poreikį pagerinti politinių partijų ir atskirų kandidatų finansavimo skaidrumą⁴⁵.

Kyšininkavimas užsienyje

Danijoje yra nemažai įmonių, turinčių klientų visame pasaulyje, daugiausia mašinų ir prietaisų, mėsos ir pieno produktų, vaistų ir vėjo jėgainių sektoriuose. Danijos prekybos su besivystančiomis šalimis ir investicijų jose apimtis yra gana nedidelė, tačiau tikimasi, kad padidės⁴⁶. Nors 2013 m. „Eurobarometro“ apklausa rodo, kad tik 4 proc. Danijos verslo bendruomenės atstovų mano, kad korupcija yra problema vykdant verslą Danijoje (tai mažiausias rodiklis iš visų 28 šalių)⁴⁷, tačiau kito tyrimo rezultatai rodo, kad beveik pusė Danijos bendrovių mano, kad norėdamos vykdyti verslą tam tikroje šalyse, kaip antai Brazilijoje, Rusijoje, Indijoje ar Kinijoje, jos turi duoti kyši ar pažeisti oficialias taisykles⁴⁸. Danijos pilietinės visuomenės atstovai patvirtino šią nuomonę⁴⁹.

Buvo stengiamasi didinti informuotumą apie kyšininkavimą užsienyje ir užkirsti tam kelią, taip pat skatinti įmonių socialinę atsakomybę. Be to, Danijos valdžios institucijos ir verslo organizacijos paskelbė įvairių gairių ir politikos dokumentų⁵⁰.

Geroji patirtis. Kyšininkavimo užsienyje prevencija

Atsakingo įmonių elgesio srityje tarpininkaujanti ir skundus nagrinėjanti institucija yra EBPO nacionalinis informacinis centras Danijoje. Ši institucija veikia pagal vyriausybės 2012–2015 m.

40 GRECO trečiojo vertinimo etapo ataskaita. 2009 m., p. 16–17. Žr.

[http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoEval3\(2008\)9_Denmark_Two_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoEval3(2008)9_Denmark_Two_EN.pdf).

41 GRECO trečiojo vertinimo etapo ataskaita. Danijos atitikties reikalavimams ataskaita. 2011 m., p. 6–7.

42 GRECO trečiojo vertinimo etapo ataskaita. Danijos atitikties reikalavimams ataskaita. 2011 m., p. 6–7.

43 Vyriausybės programa „Vieninga Danija“, 2011 m. spalio 9 d., p. 76. Žr.

http://www.stm.dk/publikationer/Et_Danmark_der_staar_sammen_11/Regeringsgrundlag_okt_2011.pdf.

44 GRECO trečiojo vertinimo etapo ataskaita. Antroji tarpinė Danijos atitikties reikalavimams ataskaita. 2014 m. p. 5. Žr.

[http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoRC3\(2013\)11_Second%20Interim_Denmark_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoRC3(2013)11_Second%20Interim_Denmark_EN.pdf).

45 § 20-spørgsmål S 347 Om økonomisk partistøtte. Žr. <http://www.ft.dk/samling/20131/spoergsmaal/S347/index.htm>.

46 EBPO trečiojo etapo kovos su kyšininkavimu konvencijos įgyvendinimo Danijoje ataskaita. 2013 m. kovo mėn. Žr.

<http://www.oecd.org/daf/anti-bribery/Denmarkphase3reportEN.pdf>.

47 Specialiosios „Eurobarometro“ apklausos apie europiečių nuomonę apie korupciją 2013 m.

http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb_special_en.htm.

48 *Det Glemte o-rige. The Trade Council. Udenrigsministeriet* 0113, p. 31. Žr.

<http://ipaper.ipapercms.dk/Udenrigsministeriet/Eksportfokus/Eksportfokus012013/?Page=31>.

49 GRECO trečiasis vertinimo etapas, 2009 m., p. 11. Žr.

[http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoEval3\(2008\)9_Denmark_Two_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoEval3(2008)9_Denmark_Two_EN.pdf).

50 Konkrečios gairės ir politikos dokumentai: 1) Teisingumo ministerijos brošiūra „Kaip išvengti korupcijos“, 2) Danijos pramonininkų konfederacijos leidinys „Išvenkite korupcijos“, 3) Danijos prekybos tarybos kovos su korupcija strategija, 4) Danijos investicinių fondų kovos su korupcija gairės ir 5) „Danida“ kovos su korupcija elgesio kodeksas. 2011 m. „Danida“ kodeksas buvo pakeistas Užsienio reikalų ministerijos kovos su korupcija strategija. EBPO trečiojo etapo kovos su kyšininkavimu konvencijos įgyvendinimo Danijoje ataskaita. 2013 m. kovo mėn., p. 14. Žr. <http://www.oecd.org/daf/anti-bribery/Denmarkphase3reportEN.pdf>

įmonių socialinės atsakomybės veiksmų planą⁵¹ ir turi įgaliojimus pradėti tyrimus ir priimti sprendimus dėl EBPO rekomendacijų tarptautinėms įmonėms⁵².

„Įmonių socialinės atsakomybės kompasas“ yra nemokama internetinė priemonė, kuri gali padėti bendrovėms ir subtiekeėjams užtikrinti atsakingą tiekimo grandinės valdymą ir dokumentais įtvirtinti ir įgyvendinti aplinkosaugos standartus, žmogaus teises, darbuotojų teises ir pan.⁵³.

Danijos užsienio reikalų ministerija (URM) įvairiais būdais didina savo darbuotojų informuotumą apie korupciją. Į naują URM kovos su korupcija strategiją įeina kovos su korupcija elgesio kodeksas, taikomas visiems URM darbuotojams, dirbantiems Kopenhagoje, Danijos ambasadose, atstovybėse, Prekybos komisijoje, ir URM įdarbintiems patarėjams ir konsultantams. Naujojo kodekso tikslas – užkirsti kelią korupcijai Danijos pagalbos teikimo sistemoje, užkirsti kelią korupcijai paramos vystymuisi srityje ir padėti kovoti su korupcija Danijos paramą gaunančiose šalyse⁵⁴.

Nepaisant šių pastangų, EBPO Kovos su kyšininkavimu darbo grupė išreiškė susirūpinimą, kad tik dėl vieno įtariamo kyšininkavimo užsienyje atvejo iš 13 buvo iškelta baudžiamoji byla ir skirtos sankcijos⁵⁵. Kaltinimai šiai bendrovei buvo išnagrinėti neteisminiu būdu. Pagal susitarimą bendrovė prisipažino kalta dėl privačiosios korupcijos, kuri yra mažesnis nusikaltimas nei kyšininkavimas užsienyje⁵⁶. Danijos valdžios institucijos taip pat užbaigė 14 bylų dėl sankcijų vengimo ir JT embargo Irakui, susijusio su JT programa „Nafta už maistą“, pažeidimų. Šiose bylose nepriimtas teismo sprendimas, nes baigėsi senaties terminas. Tačiau buvo konfiskuotos iš nusikalstamos veikos gautos pajamos.

Danija turi sankcijų, taikomų kyšių užsienyje duodantiems juridiniams asmenims, sistemą. Jiems skiriamos baudos, kurios nustatomos atsižvelgiant, pavyzdžiui, į bendrovės apyvartą. Pirmiau nurodytoje byloje atsakovas sumokėjo 335 000 EUR baudą, o dar 2,7 mln. EUR buvo konfiskuoti neteisminė tvarka. Tačiau šios sankcijos atrodo nedidelės, palyginti su 760 000 EUR dydžio kyšiu ir 109 mln. EUR vertės sutartimi, kurią laimėjo atsakovas.

Be to, pasak EBPO kovos su kyšininkavimu darbo grupės, kadangi niekas nebuvo patrauktas baudžiamojon atsakomybėn, kyla abejonių, ar prieš nutraukiant bylas buvo atliktas pakankamas tyrimas, ar Danijos valdžios institucijos ne per daug kliaunasi užsienio institucijų tyrimais ir ar buvo tinkamai stengtasi gauti užsienio įrodymus ir užtikrinti bendradarbiavimą. GRECO pranešė, kad siekiant patraukti baudžiamojon atsakomybėn už kyšininkavimo veikas abipusio baudžiamumo sąlyga labai riboja Danijos galimybes kovoti su korupcija tam tam tikrose užsienio

51 *Responsible growth. Action Plan for Corporate Social Responsibility 2012-2015*. Žr. http://csrcgov.dk/file/318420/uk_responsible_growth_2012.pdf.

52 *Annual Report on the OECD Guidelines for Multinational Enterprises 2012*. Žr. <http://www.oecd.org/daf/inv/mne/2012annualreportontheguidelinesformnes.htm>; <http://oecdwatch.org/news-en/oecd-watch-welcomes-denmark2019s-strengthened-ncp>.

53 „Įmonių socialinės atsakomybės kompasas“: <http://csrcompass.com/about-csr-compass>.

54 Danijos užsienio reikalų ministerijos naują kovos su korupcija strategiją 2011 m. patvirtino ministerijos vadovai. Nauja strategija ir kovos su korupcija elgesio kodeksas pakeičia nuo 2008 m. galiojusį „Danida“ kovos su korupcija elgesio kodeksą, kuriuo iš esmės jie yra grindžiami. Dokumentas paskelbtas <http://uganda.um.dk/en/~media/Uganda/Documents/English%20site/Danidaframeworktopreventandfightcorruption.pdf>.

55 Iš likusių 12 bylų 9 bylos buvo nutrauktos neiškėlus baudžiamosios bylos, o trys tebėra nagrinėjamos. EBPO trečiojo etapo kovos su kyšininkavimu konvencijos įgyvendinimo Danijoje ataskaita. 2013 m. kovo mėn., p. 8. Žr. <http://www.oecd.org/daf/anti-bribery/Denmarkphase3reportEN.pdf>

56 EBPO konvencija dėl kovos su užsienio valstybės tarnautojų papirkinėjimu sudarant tarptautinius verslo sandorius ir 2009 m. Tarybos rekomendacija dėl tolesnės kovos su užsienio valstybės tarnautojų papirkinėjimu sudarant tarptautinius verslo sandorius. EBPO trečiojo etapo kovos su kyšininkavimu konvencijos įgyvendinimo Danijoje ataskaita. 2013 m. kovo mėn., p. 9. Žr. <http://www.oecd.org/daf/anti-bribery/Denmarkphase3reportEN.pdf>

valstybėse⁵⁷. GRECO manymu, dėl šio teisinio reikalavimo formuojama klaidinga nuomonė apie Danijos įsipareigojimą ryžtingai kovoti su korupcija.

Galiausiai, GRECO ataskaitoje nurodomi Danijos teisės aktuose nustatyti dvigubi standartai, susiję su tam tikromis simbolinėmis pinigėmis dovanomis arba skatinamaisiais mokėjimais užsienio valstybės tarnautojams⁵⁸. Skatinamasis mokėjimas – tai mažų sumų arba smulkių dovanų teikimas valstybės tarnautojams, atliekantiems tam tikras funkcijas, pavyzdžiui, informantiems pasą ar išduodantiems leidimą.

Danijos teisės aktuose aiškiai nustatyta, kad bet kokiam nederamam atlygiui taikomos nuostatos dėl vidaus ir užsienio valstybės tarnautojų papirkinių. Vis dėlto, sprendžiant iš parengiamųjų baudžiamojo kodekso nuostatų dėl kyšininkavimo atrodo, kad skatinamųjų mokėjimų užsienio valstybės tarnautojams kai kuriose šalyse negalima išvengti atsižvelgiant į vietos muitinės ir kitus teisės aktus. 2007 m. Teisingumo ministerija savo lankstinuke patikslino, kad skatinamieji mokėjimai visada bus netinkami, todėl tarptautiniuose verslo santykiuose, jeigu jais siekiama paskatinti užsienio viešojo sektoriaus darbuotoją nusižengti savo pareigoms, jie laikomi nusikalstama veika.

Nepaisant to, EBPO kovos su kyšininkavimu darbo grupė teigia, kad skatinamųjų mokėjimų pateisinimas nėra aiškus, todėl paragino Daniją užtikrinti, kad pateisinimas turėtų būti aiškiai apibrėžtas, teisiškai privalomas ir atitiktų EBPO kovos su kyšininkavimu konvencijos 1 straipsnį⁵⁹.

3. TOLESNI VEIKSMAI

Danija pagal skaidrumo, sąžiningumo ir korupcijos kontrolės rezultatus yra tarp geriausių ES. Keli tarptautiniai tyrimai rodo, kad nei patys danai, nei tarptautiniai ekspertai nemano, kad korupcija Danijoje yra problema. Kadangi Danijoje nedaug korupcijos bylų, šiam klausimui politinėje darbotvarkėje daug dėmesio neskiriama. Vis dėlto tobulintinių sričių yra, ypač dėl politinių partijų finansavimo ir Danijos bendrovių patraukimo baudžiamajon atsakomybėn ir nuteisimo už kyšininkavimą užsienyje sistemos.

Reikėtų daugiau dėmesio skirti šiems aspektams:

- toliau stiprinti prevencinius veiksmus dėl **partijų finansavimo**, atsižvelgiant į GRECO rekomendacijas pagerinti politinių partijų ir atskirų kandidatų finansavimo skaidrumą ir priežiūros mechanizmus;
- toliau kovoti su kyšininkavimu užsienyje – didinti baudas bendrovėms ir juridiniams asmenims, apsvarstyti galimybę peržiūrėti abipusio baudžiamumo už kyšininkavimą užsienyje veikas nuostatą ir užtikrinti, kad nedidelių skatinamųjų mokėjimų pateisinimas

57 Abipusio baudžiamumo sąlyga reiškia, kad Danijos gyventojai negali būti patraukti baudžiamajon atsakomybėn už užsienyje padarytas kyšininkavimo veikas, jei užsienio valstybėje už šią nusikalstamą veiką nėra baudžiama. Be to, Danijos teismai negali taikyti sankcijų, kurios būtų griežtesnės negu taikomos pagal užsienio valstybės teisę. GRECO trečiojo vertinimo etapo ataskaita, I tema. 2009 m., p. 15. Žr.

[http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoEval3\(2008\)9_Denmark_One_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoEval3(2008)9_Denmark_One_EN.pdf).

58 GRECO trečiasis vertinimo etapas. Atitikties reikalavimams ataskaita. 2011 m., p. 3.

[http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoRC3\(2011\)8_Denmark_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoRC3(2011)8_Denmark_EN.pdf).

59 EBPO konvencijos 1 straipsnyje nurodyta: kiekviena šalis imasi reikalingų priemonių, kad nustatytų, kad pagal jos teisę nusikalstama veika būtų laikomi atvejai, kai asmuo, siekdamas gauti ar išlaikyti verslo sandorį arba kitą nederamą atlygį vykdamas tarptautinį verslą, tyčia, tiesiogiai arba per tarpininkus siūlo, žada arba duoda nederamą piniginių ar kitokį atlygį užsienio valstybės tarnautojui, skirtą tam tarnautojui ar trečiajam šaliai, kad tarnautojas, vykdydamas savo tarnybines pareigas, imtųsi veiksmų arba neveiktų. EBPO konvencija dėl kovos su užsienio valstybės tarnautojų papirkinių sudarant tarptautinius verslo sandorius. EBPO trečiojo etapo kovos su kyšininkavimu konvencijos įgyvendinimo Danijoje ataskaita. 2013 m. kovo mėn., p. 15. Žr. <http://www.oecd.org/daf/anti-bribery/Denmarkphase3reportEN.pdf>.

būtų aiškiai apibrėžtas, teisiškai privalomas ir atitiktų EBPO Kovos su kyšininkavimu konvenciją.